

UOT: 636;323.8

MÜXTƏLİF TIPLI BOZAX QOYUNLARININ KLİNİKİ VƏ HEMOTOLOJİ GÖSTƏRİCİLƏRİ

G. V. HÜMBƏTOVA
Azərbaycan ET Heyvandarlıq İnstitutu

Təcrübə prosesində müxtəlif tip qoyunların kliniki və hemotoloji göstəricilərinin müəyyən-ləşdirilməsinin əhəmiyyəti böyükdür. Bu səbəbdən də təcrübə qoyunlarında hemotoloji göstəricilə-rin müəyyən-ləşdirilməsi üçün tədqiqat işi aparılmışdır.

Tədqiqat işində ilin müxtəlif fəsilərində: doğulduqda, 3, 6, 9, 12, 18 aylıqda təcrübə qrup erkəklərdə qanın hemotoloji göstəricilərinin öyrənilməsi məqsədi qoyulmuşdur. Məhsuldarlıq istiqamətinə görə öyrənilən təcrübə tiplərində aqlar üzrə qanın hemotoloji göstəriciləri kimi ümumi zülal, albumin, alfa, beta, qamma qlobulinin miqdarı müəyyən-ləşdirilmişdir. Məlum olmuşdur ki, ətlik, yunluq və südlük istiqamətli heyvanların qanında ümumi zülalın miqdarına görə müəyyən fərqlər olsa da çox cüzdür.

Açar sözlər: qoyun, klinik, qan, hemotoloji, ətlik, südlük, yunluq, ümumi zülal, albumin, alfa, beta, qamma qlobulin.

B elə ki, öyrənilən kliniki və hemotoloji göstəricilər qoyunların orqanizmində baş verən bioloji və fizoloji proseslərin gedişini əks etdirir, orqanizmin ümumi vəziyyəti və məhsuldarlığı haqqında məlumat vermiş olur [2, 3].

Bu səbəbdən də təcrübə qoyunlarında hemotoloji göstəricilərin müəyyən-ləşdirilməsi üçün tədqiqat işi aparılmışdır.

Tədqiqat işində ilin müxtəlif fəsilərində: doğulduqda, 3, 6, 9, 12, 18 aylıqda təcrübə qrup erkəklərdə qanın hemotoloji göstəricilərinin öyrənilməsi məqsədi qoyulmuşdur.

Tədqiqat üçün hər qrupdan 5 baş tipik erkək götürülmüşdür.

Hemotoloji göstəricilərin öyrənilməsi üçün qan nümunələri erkəklərdən əsasən qış dövründə (yanvar ayında) venadan götürülmüşdür. Amma təcrübə əhəmiyyəti daşdığından artıq bu 3 aydan bir təkrarlanmışdır. 18 aylığa qədər ilin müxtəlif fəsilərində aparılmışdır.

Qanın hemotoloji göstəricilərinin tiplər və müxtəlif aylar üzrə təhlilinin nəticələri cədvəl 1-də verilir (cədvəl 1).

Cədvəldən göründüyü kimi qanın hemotoloji göstəriciləri qruplar üzrə bir-birindən fərqlən-mişdir.

Məhsuldarlıq istiqamətinə görə öyrənilən təcrübə tiplərində aylar üzrə qanın hemotoloji gös-təriciləri kimi ümumi zülal, albumin, alfa, beta, qamma qlobulinin miqdarı müəyyən-ləşdirilmişdir.

Cədvəl 1-dən görünür ki, ətlik, yunluq və südlük istiqamətli tipli heyvanların qanında ümumi zülalın miqdarına görə müəyyən fərqlər olsa da çox cüzdür.

Ətlik istiqamətli qoyunların qanında doğulduğu ayda 71.9 q/l olduğu halda 3 aylıqda göstərici 75.8 q/l, yəni 3,9 q/l qədər artır. Sonra bu göstərici 6 aylıqda yenidən azalaraq 73,2 q/l olur. Belə bir dəyişənlik yunluq və südlük istiqamətli tiplərdə də təkrar olunur. Buradan görünür ki, qanın tərkibində ümumi zülalın mirdarı yaşla əlaqədar kəskin dəyişənliyə məruz qalır.

Qanın tərkibində albumin və alfa qlobulinin miqdarı doğulduqdan 18 aylığa doğru getdikcə tədricən azalır. Bu azalma bütün tiplərdə təqribən eyni tempdə gedir. Albuminin və qlobulinin miqdarı yaşla əlaqədar kəskin dəyişənliyə məruz qalır. Bu dəyişənlik müxtəlif istiqamətli tiplərdə cüzi olmaqla, bu mövcud fərqlər bir-birindən az fərqlənir.

Cədvəl 1. Müxtəlif tiplərdə aylar üzrə qanın hemotoloji göstəriciləri, q/l və %

Göstəricilər	Tiplər	doğulduqda	3 aylıqda	6 aylıqda	9 aylıqda	12 aylıqda	18 aylıqda
Ümumi zülal, q/l	Ətlik	71.9	75.8	73.2	78.3	74.2	68.6
	Yunluq	71.7	77.9	77.4	80.4	77.3	70.2
	Südlük	71.4	76.7	77.8	80.6	77.5	70.4
Albumin,%	Ətlik	65.5	60.6	57.5	57.5	50.2	57.2
	Yunluq	65.6	59.9	60.0	58.4	52.3	59.9
	Südlük	65.2	59.5	50.3	58.2	53.3	60.1
Alfa qlobulin,%	Ətlik	14.2	13.6	10.4	12.1	13.3	13.0
	Yunluq	14.0	12.5	10.6	12.0	13.0	12.8
	Südlük	13.9	13.4	10.8	12.4	13.6	12.3
Beta qlobulin,%	Ətlik	8.1	11.2	9.9	11.2	9.4	8.2
	Yunluq	8.1	11.0	9.8	11.4	9.2	9.5
	Südlük	8.0	11.1	10.0	11.3	9.5	9.9
Qamma qlobulin,%	Ətlik	12.3	15.9	22.0	19.5	27.3	21.7
	Yunluq	12.4	16.2	21.9	18.3	25.8	18.5
	Südlük	12.5	15.8	22.9	18.7	25.9	21.5

Ətlik istiqamətli qoyunlarda beta qlobulinin faizlə miqdarı ilk aylarda artmış, 3 aylıqda 11.2% olsa da, 6

aylıqda azalaraq 9,9%-ə çatmış, 18 aylıqda 8,2% təşkil etmişdir. Belə dəyişkənlik yunluq və südlük istiqamətli qoyunlarda da müşahidə edilmişdir.

Südlük istiqamətli qoyunlarda beta qlobulinin miqdarı ətlik istiqamətli qoyunların qanında nisbətən atriq olmuşdur. Bu fərq ilk əvvəllər 0,1% təşkil etsə də, artıq 18 aylıqda bu fərq 1,7%-ə çatmışdır.

Qamma qlobulinin faizlə miqdarı yaş artdıqca onunla bərabər artmışdır [2, 4]. Beləliklə, bu artım ətlik istiqamətli qoyunlarda doğulduqda 12,3% olmuş-

dursa, 18 aylıqda 21,7%, yəni 9,4% yüksəlmişdir. Bu artım yunluq istiqamətli qoyunlarda 6,1%, südlük istiqamətli qoyunlarda 8,5% olmuşdur.

Buradan belə nəticə çıxarmaq olur ki, qanın tərkibində qamma qlobulinin faizlə miqdarı həm yaşla, həm də qoyunların yetişdirmə tipindən asılı olaraq dəyişilir. Bu dəyişkənlik həmin qo-yunlarda məhsuldarlığın istiqamətindən asılı olaraq orqanizmin daxilində gedən fizioloji proseslərdən asılı olmuşdur[1, 2, 4].

ƏDƏBİYYAT

1.Лысов В.Ф., Максимов В.И. Основы физиологии и этиологии животных, М: Колос, 2004, 248 с. 2.Мирзабеков С.Ш., Овцеводство . Издатмаркет, Алматы, 2005. 507 с. 3. Овцеводство. Под. ред. проф.Г.Р. Литовченко. Москва: Колос. 1972. 1 том, 607 с.4.Reagan, J. William. Veterinary Hematology: Atlas of common domestic species/ William J. Reagan, Teresa G. Sanders, Dennis B. DeNicola. Ames: IowaStateUniversityPress, 2005. -23 s.

Клинические и гематологические показатели у различных типов овец Бозакской породы

Г.В.Гумбатова

В процессе опыта определение клинических и гематологических показателей у различных овец имеет большое значение. С этой целью было проведено исследование для определения гематологических показателей у овец.

В исследовательской работе была поставлена цель изучение гематологических показателей крови у подопытных самцов в различные времена года; после рождения, 3, 6, 9, 12, 18 месяцев. У изучаемых по направлению продуктивности подопытных типов по месяцам были определены количества таких гематологических показателей крови как общий белок, альбумин, альфа, бета и гамма глобулины. Было выяснено что различие по количеству общего белка в крови у мясных, шерстных и молочных пород есть, но незначительны.

Ключевые слова: овца, шерсть, экстерьер, внутривидовая продуктивность, молочность, мясная, шерстяная, альбумин, альфа, бета и гамма глобулины, общий белок.

Clinical and hematological parameters in different types of sheep breeds Bozakh

G. V.Humbetova

During the experiment the definition of clinical and hematological parameters in different sheep is of great importance. To this end, a study was conducted to determine hematological parameters in sheep.

In the research goal was to study hematological blood indices in experimental males in different seasons; After birth, 3, 6, 9, 12, 18 months. We studied the direction of productivity test types were determined by the number of months in such hematological blood indices as total protein, albumin, alpha, beta and gamma globulins. It was found that difference by the number of total protein in the blood of meat, wool and dairy breeds are, but insignificant.

Key words: sheep, clinical, blood, hematology, meat, milk, wool, total protein, albumin, alpha, beta, gamma globulin.